

ЛЕГКОЮ ХОДОЮ НАЗУСТРІЧ РОКАМ

(до 80-річчя доктора біологічних наук, професора, заслуженого діяча науки України
СВІТЛАНИ МИКОЛАЇВНИ ЗИМАН)

Життя прекрасне та дивовижне в усіх його багатогранних проявах – професійному, суспільному, особистому. Так можна сказати про непересічну людину, доктора біологічних наук, професора, заслуженого діяча науки України Світлану Миколаївну Зиман. Багато знаних науковців-ботаніків та молодих спеціалістів мали можливість безпосередньо переконатися в цьому під час зустрічей з нею, насамперед у професійному середовищі. Це й зрозуміло, оскільки більшу частину свого життя Світлана Миколаївна віддала улюбленій науці – ботаніці, ставши професіоналом з систематики, таксономії та морфології судинних рослин. Науковці, що пройшли через горнило спеціалізованих вчених рад, захищаючи кандидатські та докторські дисертації, знають по собі якою прискіпливою і принциповою є професор С.М. Зиман у підготовці

національних наукових кадрів. Тож, не вдаючись у деталі біографії, про які вже написано в попередні роки, ми звернулися до колег і друзів ювілярки з проханням поділитися думками про неї, щоб мозаїкою спогадів відтворити портрет Світлани Зиман – науковця, колеги, наставника, друга, цікавого співрозмовника і просто мудрої жінки.

Ірина Дудка, чл.-кор., д.б.н., проф., завідувач відділу мікології Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України: «Світлана Миколаївна має характер бійця, вона створена для подолання, а головне – для боротьби, яка в її виконанні у 95 % випадків закінчується перемогою. Це стосується наукових проблем, побутових питань, стосунків з колегами, друзями і близькими людьми. Водночас вона – дуже ніжна і тепла людина, націлена на те, щоб у міру своїх душевних можливостей допомогти порадою, докласти зусиль до вирішення непростих «чужих» питань, які часто ставить перед нами життя. Я щиро вітаю свою Светочку з великим ювілеєм і щиро зичу їй міцного здоров'я, оптимізму, радості від творчої роботи, яку вона не припиняє ні на мить, задоволення від спілкування з природою її улюблених Українських Карпат. З роси і з води тобі, Світлано Миколаївно!».

Микола Федорончук, д.б.н., відділ систематики і флористики судинних рослин Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України: «Подорожувати і збирати рослини в природі – робота, мабуть, кожного ботаніка. Та далеко не кожному спеціалісту вдалося побувати в такій кількості цікавих експедицій, як Світлані Миколаївні Зиман. Вона пройшла не тільки Україною, де особливу увагу приділяла Криму та Карпатам, а й такими європейськими гірськими масивами, як Альпи, Татри, Судети, Балканські гори, була на Центральному і Північному Кавказі, у горах Середньої Азії, в Скелястих горах Північної Америки тощо. Широка й географія країн, де побувала Світлана Миколаївна у наукових відрядженнях, – це Англія, Болгарія, В'єтнам, Польща, Росія, Румунія,

США, Франція, Угорщина та інші. Особлива любов у Світлани Миколаївни до гір, де вона захоплено вивчала популяції окремих видів рослин. Разом із колегами, серед яких був і я, вона безліч разів піднімалася на гірські вершини, не зважаючи на зливи, снігопади, інші складнощі експедицій, мерзла, падала у струмки і річки, але завжди з ентузіазмом і насолодою вивчала рослинний світ. Не можна не відмітити і широкого кола науковців, з якими С. Зиман подорожувала і довгі роки плідно співпрацювала, досліджуючи улюблений рід *Апетоне* (*Rapunculaceae*). Серед них австрійський ботанік, академік *F. Ehrendorfer* та японський професор *Y. Kadota*. Світлана Миколаївна — це зразок мандрівника в позитивному розумінні слова, її товариство завжди відкрите для спільних подорожей».

Валентина Мінарченко, д.б.н., професор, завідувач кафедри фармакогнозії та ботаніки фармацевтичного факультету Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця: «Я щиро вдячна С. Зиман за участь у становленні мене як науковця, за співпрацю впродовж 30 років роботи в Інституті ботаніки, і особливо за кваліфіковане редагування моєї докторської дисертації. Ми працювали над різними об'єктами, і мене завжди вражало її наукове відчуття сутності проблеми і шляхів її вирішення. Під час роботи над дисертацією я зверталась до С.М. за консультаціями з приводу трактування деяких результатів моїх досліджень. Жодного разу вона не відмовила мені, не дивлячись на велику завантаженість власними та спільними з іноземними колегами дослідженнями. Причому працювала з моїми матеріалами у відрадженому, відпусті та у вихідні. Це підтверджує її високу зацікавленість і відповідальність за формування наукової свідомості колег та потребу сприяти розвитку нашого Інституту ботаніки».

Олександр Кагало, к.б.н., завідувач відділу охорони природних екосистем, Інститут екології Карпат НАН України: «У наш час, на жаль, практично сходиться нанівець наукова безкомпромісність та принциповість, а попри це — й вміння вести конкретну наукову дискусію, незважаючи на особисті дружні стосунки з опонентом. На мій погляд, С. Зиман завжди була й лишається чудовим винятком. Пригадую випадок під час мого захисту, коли С.М., яка завжди тепло й приязно ставилася й ставиться досі до мене, задає мені 18 запитань, причому, це «опитування» триває майже 30 хвилин. Така увага до моєї роботи була приємною, бо С.М. не була офіційним опонентом. Та хоча деякі питання дійсно були

складними, але спонукали думати і подивитися на свою роботу під іншим кутом. Коли після захисту її спитали, чому вона так прискіпувалась, С.М. відповіла, що хотіла допомогти мені краще розкрити зміст роботи та навчити інтерпретувати результати в ході виступу, що необхідно для ведення наукової дискусії. На довгі роки мені запам'яталась її фраза: «У мене це вийшло! Олександр відповів так, як я хотіла почути ...». Пізніше, працюючи з аспірантами, я завжди звертався по допомогу до С.М., користуючись її талантом бачити в роботі суть та безкомпромісно й прямо висловлювати свої зауваження та бачення проблеми. Її фраза: «Ви можете не зважати, що я там написала, але це моя думка» — вищий рівень толерантності вченого попри безкомпромісну критичність. Щиро вдячний С.М. за ці уроки».

Любов Фельбаба-Клушина, д.б.н., професор, кафедра ботаніки Ужгородського національного університету: «Один з кращих подарунків долі для мене — це зустріч із Світланою Зиман. Її життя дійсно написано розумом в усіх його проявах. Тож вважаю, що Світлана Миколаївна належить до тих небагатьох постатей української ботанічної науки, які визначили її обличчя і до цього часу тримають високий рівень. Мене, як і багатьох науковців, вона навчила стилю наукового мислення й письма. С. Зиман ніколи не шкодувала ні часу, ні сил на те, щоб вчитуватись у тексти чисельних статей, авторефератів, дисертацій і монографій колег та учнів. Як чуйна людина, вона по-материнськи була порадицею і не одного разу розрадила у скрутних життєвих ситуаціях, допомагаючи поставити все на свої місця. Я щаслива вважати себе її ученицею».

Ганна Куземко, д.б.н., Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАН України: «Не зважаючи на те, що ми із С. Зиман вивчаємо різні аспекти ботанічної науки, увесь цей час я вважаю її своїм вчителем і порадицею. Вступивши до аспірантури Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України і потрапивши у наукове середовище, саме завдяки С.М. я отримала перші майстер-класи з виступів на вчених радах, конференціях, семінарах тощо. Слухаючи доповіді С. Зиман на конференціях та виступи на засіданнях спеціалізованих вчених рад, які завжди були цікаві, мені вдалося почерпнути багато корисного, особливо всього, що стосується наукової термінології. Тож, серед численних талантів цієї непересічної особистості особливо хочеться відмітити її талант вдумливого, прискіпливого і уважного редактора,

який знаходить невідповідності навіть у текстах, прочитаних не одним спеціалістом. Мені дуже приємно, що понад десять років тому доля звела мене із С.М.Зиман — з чарівною жінкою і всесвітньовідомим вченим, мудрим порадиником і справжнім другом. Широ бажую Світлані Миколаївні міцного здоров'я та довгих років плідної праці в колі рідних та однодумців».

Микола Волощук, к.б.н., завідувач ботанічної лабораторії Карпатського біосферного заповідника: «Про Світлану Миколаївну можна написати багато доброго, але перш за все — це фахівець-ботанік, фанат своєї справи і вдумливий природолюб. Багатолітні наполегливі дослідження Світлани Миколаївни збагатили знання про флору і рослинність Карпатського краю, сприяли вивченню та збереженню унікальних об'єктів природи. Праця наших спеціалістів поряд зі С.М. у польових умовах дала можливість підвищити фаховий рівень науковців Карпатського заповідника. Професор С.М. Зиман — мій вчитель і наставник, бо без її підтримки і мудрого слова, навряд чи вистачило б мені сил довести до завершення і захистити свою наукову роботу. Тож до тепер я зберігаю перший варіант рукопису з чисельними її правками. Світлано Миколаївно, вітаючи Вас з високими роками, зичу міцного здоров'я і карпатського довголіття, щоб ще не раз піднятися на найвищі вершини».

Микола Дербак, к.б.н., директор Національного природного парку «Синевир» та **Юрій Тюх**, к.б.н., заступник директора: «З ініціативи представників Міністерства екології і навколишнього середовища Світлана Миколаївна багато років співпрацює з колективом НПП «Синевир». Без перебільшення можна стверджувати, що якби не наполегливість і праця С. Зиман, то «наука» в нашому НПП взагалі би не іс-

нувала. По-перше, саме завдяки їй з 2011 р. на території парку створено науково-дослідну колекцію рідкісних видів. На цих ділянках та у природі проводяться популяційні дослідження раритетних видів. Зараз тут їх зростає понад 70. Вони були перенесені сюди з г. Драгобрат (масив Свидовець), г. Петрос і Туркул (масив Чорногора), г. Піп Іван (масив Мармарош), ур. Негровець (масив Торгани) та ін. По-друге, С.М. була рушієм і створила групу науковців, які працювали над обґрунтуванням включення низки територій НПП «Синевир» із старими буковими пралісами до відповідного списку об'єктів, що внесені до природної спадщини ЮНЕСКО».

Богдана Москалюк, к.б.н., старший науковий співробітник Карпатського біосферного заповідника: «Світлана Миколаївна, на мій погляд, володіє невичерпною життєвою енергією, яку черпає серед Карпатських гір. Неодноразово в експедиціях я спостерігала, як вона при нагоді влаштовувала цілі лекції про рідкісні види, звертала увагу на взаємозв'язки і закономірності рослинного світу, поступово занурюючи слухачів у неповторний світ науки. Для нас Світлана Миколаївна є еталоном жінки — науковця, професора».

Тож, підсумовуючи сказане, ще раз приємно впевнюємося, що вік людини визначається не літами, а станом душі. Світлана Миколаївна, яка й до тепер випромінює оптимізм, натхнення та велике прагнення жити цікаво, може, без сумніву, слугувати прикладом для колег та молоді. Ми переконані, що життя ще подарує цій чудовій жінці довгі роки, цікаві подорожі, нові відкриття, родинний затишок у колі рідних та близьких.

**О.В. БУЛАХ, Н.М. ШИЯН, Н.Г. ДРЕМЛЮГА,
О.М. ЦАРЕНКО, А. КОЛЕСНИК**